
miniBUDZOGÁŇ

NÓRSKO-SLOVENSKÝ SPOLOK č. 3/2005

Záhada je pred rozlúštením

V roku 2003 vznikla v Oslo "Spoločnosť priateľov Slovenska", ktorá patrí do sféry nášho záujmu, keďže sa týka vzťahov Nórska a Slovenska. Medzi svojimi členmi má aj Slovákov, a tým je aj krajanskou organizáciou, teda možným partnerom.

Spoločnosť stroho odmietla našu ponuku o spolupráci, alebo aspoň výmenu informácií medzi našimi organizáciami, čo sme samozrejme museli akceptovať. Doteraz nám jediným zdrojom informácií o Spoločnosti priateľov Slovenska bol internet, kde vidno, že Spoločnosť je nadmieru aktívna a úspešná pri získavaní peňazí. Už v roku 2003, pár mesiacov po svojom založení si na Generálnom sekretariáte zahraničných Slovákov požiadala o poskytnutie dotácií na krytie aktivít a dostala 50.000 korún na dva projekty. Jedným z nich bol "Festival slovenskej bryndze pri príležitosti vstupu SR do EÚ". Z podmienok a zásad na poskytovanie dotácií citujem, že dotácie sú určené na "na podporu národného povedomia a kultúrnu identitu Slovákov žijúcich v zahraničí... Prioritu budú mať projekty v oblasti vzdelávacej, školskej, informačno-dokumentačnej, vedecko-výskumnej..."

Verím, že predstavenie bryndze slovenským krajanom v Nórsku podporilo ich národné povedomie a kultúrnu identitu. Bohužiaľ, na mnohých krajanov sa nedostalo.

Festival bryndze sa konal 14. mája 2004 na Veľvyslanectve SR. Na Festival Spoločnosť pozvala Clauđa Baláža, Splnomocnenca vlády SR pre zahraničných Slovákov a zároveň šéfa Generálneho sekretariátu zahraničných Slovákov, úradu, ktorý o pridelení dotácií na krytie aktivít zahraničných Slovákov rozhoduje. Clauđe Baláž bol na Festivale bryndze vymenovaný čestným členom Spoločnosti priateľov Slovenska. Ďalším čestným členom Spoločnosti sa stal vtedajší veľvyslanec SR v Nórsku Andrej Sokolík, ktorý v deň Festivalu bryndze slávil svoje 60-tiny.

Na rok 2005 si Spoločnosť požiadala o 360.000 korún. Bolo im pridelených 110.000 korún. Je zaujímavé, že napriek poskytnutiu financií už po druhý rok, nebola Spoločnosť priateľov Slovenska ešte ani koncom januára 2005 uvedená na internetových stránkach Generálneho sekretariátu zahraničných Slovákov v zozname krajanských organizácií.

Činnosť i existencia tejto spoločnosti zostáva pre nás záhadou, ale možno už nie nadlho. Spoločnosť totiž dostala z Generálneho sekretariátu (pre) zahraničných Slovákov 70.000 korún na vytvorenie vlastnej internetovej strany. Tá snáď bude nejaké informácie o tejto tajomnej organizácii obsahovať.

Čestný člen Spoločnosti, Clauđe Baláž, bol začiatkom apríla 2005 odvolaný vládou Slovenskej republiky z funkcie Splnomocnenca vlády pre zahraničných Slovákov, lebo bol Štátnou bezpečnosťou registrovaný ako agent.

Vlado Branko

Milí priatelia,

máte pred sebou, na naše pomery, rozsiahle vydanie Budzogáňa. Dúfal som, že vyjde skôr, ale nepodarilo sa. Teraz sa Vám dostáva do rúk v zhone príprav na odchod na dovolenku, konkuruje mu slnko a teplé more a iné aktivity. V tomto čísle miniBudzogáňa Vám ponúkame nórsky pohľad na Bratislavu, výlet do ľadového sveta Nórska, svieži pohľad na začiatky českej krajanky v Oslo / Bekkestua, menej svieži pohľad komunistckej ideológie na Škandináviu 50-tych rokov a zoznámenie s novým, originálnym mostom v Bratislave.

Spolu s miniBudzogáňom dostávate aj poukážku na zapltenie členského. V roku 2004 nás bolo 53 riadnych členov, z ktorých polovica žije mimo Osla. Pre nich je ťažšie zúčastniť sa stretnutí v Oslo a o to väčší význam má pre nich miniBudzogáň, ktorý je spolu s internetovými stránkami spolku, jediným spojením s krajanskou komunitou. Prostredníctvom neho sa im dostávajú do rúk informácie zo Slovenska i Nórska, ktoré sa ich týkajú. Signálom o témach, ktorým by sme sa mali v časopise venovať, je aj elektronická pošta, ktorú krajanovia posielajú na internetové stránky spolku www.slovakia.no/nsf. Napríklad tesne pred termínom odovzdania daňového priznania za rok 2004 sme na stránke uverejnili informáciu o daňovej úľave, ktorá sa týka cudzincov po prvých štyroch rokoch pobytu. Pritom vidíme, že mnohí z nich o tejto výhodnej úľave, ktorá im môže ušetriť pekné sumy, nevedia. O informácii na internete sme včas rozoslali SMS správu, takže tí, ktorých sa to týkalo, si ešte stihli upraviť daňové priznanie. (Text je tiež uverejnený na poslednej strane miniBudzogáňa)

Aktivity spolku od posledného vydania miniBudzogáňa: Väčšinu akcií sme organizovali spolu s českým krajanským spolkom. Teda, oni organizovali a my sme aspoň pomohli pri ich realizácii. Spolupráca prospieva obom spolkom. Z väčšieho okruhu členov a priateľov máme vyššiu účasť na jednotlivých akciách a viac zábavy. Zároveň sa Slováci a Česi zaujímavo dopĺňujú, nie nadarmo sme 70 rokov boli jeden štát.

Každý mesiac patrí druhá streda stretnutiu v kaviarni Asylet, kde sme už štamgasti. Nás starších môže tešiť, že sa stretnutí zúčastňuje veľa mladých ľudí a práve na stretnutiach v Asylet je to zjavné. Mladí sú tam často vo víťanej presile.

pokračovanie na poslednej strane

Følgende bidrag synes vi er verdifull for oss. Vi har alle vårt forhold til Slovakia og det slovakiske, men lurer kanskje på hvordan helt vanlige nordmenn opplever møte med hjemlandet vårt og dets mennesker.

Her kommer en slikt fortelling. Vi har latt være å korrigerer noen små faktiske feil, her er det mer snakk om sjarm og autentisitet av fortelleren.

red.

BRATISLAVA

Fortellingen om vår tur til Bratislava i april 2005.

Om oss. Vi er ganske vanlige nordmenn som var på turistbesøk i Bratislava. Vi liker å finne ut av hvordan systemer på fremmede steder fungerer. På egenhånd trenger vi litt flere dager enn turister med ferdiglaget opplegg og guide.

På internett fant jeg en leilighet i Ružinov 4 km fra sentrum, og jeg kom i kontakt med Vladimir og Erika som hjalp med planleggingen. Til Budapest fløy vi direkte med Norwegian.no for under 1000 kr tur/retur. Laveste pris er 823 kr, men da må en bestille tidlig.

Reisen. Vi tok tog fra Budapest til Bratislava. Midt i april var det litt merkelig å se at våren var kommet lenger ettersom vi kjørte nordover. Det var grått i Budapest, og det regnet. Det ble grønnere lenger nord. Vi kjørte først nordover langs Donau, senere litt vekk fra elven. Det var mange kontroller av billett og pass. Vi kjørte jo fra Ungarn til Slovakia. Begge hadde sine konduktører, tollere og politi.

I Bratislava var det grønt. Her blomstret epletrær og kirsebærtrær.

Først skaffet vi oss slovakiske kroner. Rett utenfor jernbanestasjonen skulle vi finne trikk nr 8 og ta denne helt til Ružinov. Slik ble det ikke. Graving i gatene gjorde at transportsystemet ved jernbanestasjonen var omlagt. Det regnet. Vi tok drosje. Lettvint, men dyrere. Vi kom helt fram til rett adresse.

Vår bolig. Langs gaten ligger en lang, rosa boligblokk. Jeg har fått nøkler. Vi skal opp i 6. etasje. Her er heis. Den tåler oss 3 og vår bagasje. Den går sakte, men den funker. Vi låser oss inn og er framme. Spennende å se. Alt er greit. Det er lettvent å føle seg hjemme. Dette er andre menneskers bolig. Nå er den vår for 1 uke.

COOP er like i nærheten. Vi ser butikken fra stuevinduet. For oss er det nå viktig å få handlet mat og drikke for kvelden og morgendagen. Utenfor butikken er grønn-

sakutsalg. Jeg kjøper tomater, poteter og sjampinjong. Det koster under 20 SKK (bare 4,50 norsk kr). Dette er mitt første møte med det slovakiske prisnivået. Mat er billig. Prisene er omtrent det halve av de norske, av og til mindre. Det er flott å greie seg uten å kunne et ord av språket. Selvbetjening er bra. I tillegg får vi hjelp av hyggelig betjening. Jo da, en greier seg. Til slutt betaler jeg med kort, gullvisa virker.

Lokaltransport. Neste dag kjøper vi en trikkebillett som gjelder i 7 dager. Med en papirlapp til 310 SKK i lommen kjører vi trikk, buss og trolleybuss i 7 dager – all denne transport for under 70 norske kroner. Fordi vi bor 4 km fra sentrum, bruker vi trikk stadig vekk. Den går fort og ofte. Flere ganger tar vi buss nr 50 til et stort, nytt og flott kjøpesenter - POLUS. Transportsystemet er veldig godt. Buss og trikk går ofte. Rutene er mange.

Høydepunktene i Bratislava var Gamlebyen, festningen, Operaen og konserthuset.

En tur til Devin med buss var en opplevelse. (Her gjaldt vår 7-dagers billett.) Der renner elven Moravia ut i Donau. Nå er Moravia grenseelv mot Tsjekkia, og på andre siden av Donau ligger Østerrike. Her ved åmotet lå festningen Devin – engang ødelagt av Napoleon på sin vei mot Russland, i dag en flott ruin.

Det lille tettstedet er så sjarmerende, at etter å ha tatt festningen nærmere i øyesyn begynner vi å fantasere om hvordan det ville være å bo nettopp her. Velholdte boliger og hyggelig nabolag frister.

Festningen og byen. Annerledes med festningen i Bratislava. Den virket meget velholdt. Kvadratisk grunnplan med 8-kantede tårn i hvert hjørne. Inni er Det slovakiske nasjonalmuseet. Her er utstilt masse gammelt og spennende, en avdeling med klokker, en med våpen, en med art nouveau og mye mer. Hvert rom har museumsvakt, litt ulikt hva som er vanlig i Norge. Utsikten fra toppen er flott. Vi ser utover denne flate byen. Det var mange trappetrinn opp og like mange ned.

Det beste er Gamlebyen nedunder festningen. Vi vender stadig tilbake dit og blir bedre kjent. Legger merke til messingkroner naglet fast til brolegningen, trolig langs den gamle kroningsvei. Gamlebyen har et stort torv med banker, fontene, en artig statue av Napoleon og god plass.

Prisnivå. Det meste er billig, under halvdel av norske priser.

Øl, vin og brennevin koster ca 20%. Ølet er billig og meget godt, bedre enn det tyske, like godt som det tsjekkiske.

Inngangsbillett til museer er ikke dyre.

Operabillettene kostet 50 norske kroner pr stk i en egen losje.

En spennende opplevelse. En kveld da jeg er trett av byvandring, mens de andre to vil være ute lenger, tar jeg trikk nr.9 opp til Ružinov alene. Akkurat da tar trikken en annen og ukjent vei. Jeg blir etter hvert alene passasjer, men blir med helt til siste stopp. Trikkeføreren får meg til å forstå at dette er parkering for natten. Så får jeg gå et godt stykke tilbake, finne meg en trikk nedover igjen. Etter

hvert blir det mørkere, men jeg er blitt såpass kjent at jeg finner Polus og tar buss nr. 50 hjem. Jeg, som nå har nøkkelen til leiligheten, er hjemme før de andre.

For oss var byen fullstendig trygg. Vi ble trolig ikke sett på som turister.

En uke i april ga oss flere dager med godt og varmt vær. Det var lite turister og veldig god plass.

Folk er vennlige, høflige og hjelpsomme. Språket er en barriere. Vi kan ingenting slovakisk. Mange kan en del engelsk, noen kan mye. Det klarer seg.

På en uke har vi blitt litt kjent med byen og fått med oss to operaforestillinger, en konsert og to museer.

Jeg mener vi fant fram til en bra reiserute.

Det var en del uklarheter med transporten fra Budapest til Bratislava under planleggingen. I ettertid virker det bare greit. Nå vet vi at jernbanebilletter må betales kontant i Budapest.

Fly fra Gardermoen / 397 NOK*3=1191 NOK

Forhåndsbestilt drosje fra flyplass til jernbanest. Nyugati / 23 EUR = 195 NOK

Tog fra Budapest Nyugati pu kl.14.10 til Bratislava hl. st. kl. 16.36 / 3 voksne tur/retur 11250 HUF = 400 NOK

Drosje fra Bratislava hl. st. og fram til bostedet 500 SKK = 120 NOK

Det var viktig å ha kontanter. Vi passet på å veksle på jernbanestasjonene i Budapest og i Bratislava.

Hjemturen ble greiere, men vi måtte ha noe ekstra tid for å være på flyplassen i tide.

Forhåndsbestilt drosje bosted til jernbanestasjon i Bratislava 150 SKK = 35 NOK

Tog fra Bratislava hl. st. kl.07.15 til Budapest Nyugati pu kl.10.22.

Drosje fra jernbanestasjonen til flyplassen 4000 HUF = 142 NOK

Fly fra Budapest / 586 NOK*3 = 1758 NOK

Reisen fram og tilbake kostet i alt 3841NOK for oss tre.

Det er 1280 NOK på hver. Dette var vi fornøyd med.

Ved å bruke drosje ble turen mye mer lettvent, og fordi vi var tre personer ble det ikke så veldig mye dyrere.

Konklusjon. Det er ikke vanskelig å anbefale Bratislava til andre reisende, og vi håper på en mulighet til å kunne besøke byen igjen en annen gang

Lillehammer, 10.mai

Astrid Prestesæter

L'adové ľadovce

text a foto: Vladimír Kušnier

Iste už každý z vás niekedy na mape Nórska zablúdil na biele miesta, ktoré nie ako kedysi označujú neprebádané miesta ale práve jedny z najcharakteristickejších znakov tejto krajiny – ľadovce. Tie najľahšie dosiahnuteľné z Oslo sa nachádzajú v Jotunheimen, nádhornej krajine plnej hôr, sobov, snehu a nedotknutej severskej nádhery. Snáď jedným z najnavštevovanejších je Svellnosbreen ktorý leží na úpätí Galdhopiggen, najvyššej hory Nórska. Tam sme sa zatúlali aj my, po prvý krát minulý rok, uprostred

krásneho letného vikendu. V tamojšom campingu pri Spiterstulen je počas sezóny možnosť malého výletu na ľadovec so sprievodcom; za cenu 150 korún dostanete zapožičanie výstroje a asi trojhodinovú túru po ľade s veľmi poučným výkladom. Jedná sa o veľmi jednoduchú túru, no môžeme ju len odporučiť každému, komu sa ešte nepodarilo dostať sa na "letné ľady"...

No a komu sa už raz ľady zapáčili.....

V máji sa nám podarilo znova sa odtrhnúť od civilizácie a ujsť.. Priamo spať do zimy a ľadu, najskôr do campu priamo pred vstupnou bránou Jotunheimen – Lom. Cieľ bol zdolať Galdhopiggen a naspäť ho zlyžovať. Nepodarilo sa. Počasie nám nedovolilo vyšplhať sa vyššie ako 2000 m.n.m., no napriek tomu cesta dole na snowboarde bola fantastická...

Hory akoby sa boli zavreli do mrakov a nám neostalo nič iné ako vytiahnuť plán B, povýťahovať mačky a cepíny, skontrolovať lano a všetku výstroj, naložiť to všetko do auta a vystreliť smer Jostedalsbreen. Znova sme to všetko povýťahovali pri úpätí splazu Nigardsbreen, hodili na plecia a šlapali. Počasie ma tam celkom prekvapilo, čakal som ešte haldy snehu, no pravdepodobne kvôli termike v údolí, celý ľadovec bol odkrytý, počasie sa nádhorne vyjasnilo a ja tiež.

Skončili sme po troch hodinách potulkách nádhernou ľadovou krajinou, plný zážitkov a pripomienok parádnej ľadolezeckej sezóny, ktorá sa nám podarila tuto zimu. Cestou naspäť sme míňali pri prechode horami sedemmetrové mantinely snehu, tam sme neodolali a o desiatej v noci zas obuli mačky, vyhrabali cepíny a pustili sa vertikálne do toho...

Neviem či sa mi podarilo vás aspoň trošku navradiť na túto ľadovú Nórsku raritu, no dúfam, že neodoláte a budete v lete hľadať trošku zimného osvieženia..

pokračovanie na ďalšej strane:

Miesto: Spiterstulen, Jotunheimen
 Sezóna : Jún – September
 Organizované túry: Galdhopiggen, okolité ľadovce, väčšinou cez vikendy, odchod o 9.00 z chaty, briefing býva večer pred túrou.
 Oslo – Spiterstolen: cca 400 km
www.spiterstulen.no
 Miesto: Nigardsbreen, masív Jostedalbreen
 Sezóna: Máj – September
 Organizované túry: Splaz ľadovca, väčšinou cez vikendy, viac info v múzeu ľadovca pred vstupom do údolia.
 Oslo – Sogndal: cca 340 km + 35 km Sogndal – Nigardsbreen

TY ALEBO VY

Zvyčajne píšem negatívne príspevky. Je to tým, že na dobré sa ľahko zvyká a čochvíľa je samozrejmosťou, zatiaľ čo to zlé (a niekedy horšie než na Slovensku, resp. vo Švédsku) dokáže človeka rozzúriť o to viac. Ale rada by som to trocha napravila a napísala o jednej z vecí, ktoré si na Škandinávii najviac cením: TYKANIE.

Nikdy som sa nedočítala ako a kedy presne k tomu prišlo v Nórsku, len to, že to bolo niekoľko rokov po Švédsku, kde v roku 1967 naštartoval „Du-reformen“ istý politik. Vzdávam mu týmto hlbokú úctu. Sama som zanieteny nepriateľ vykania a myslím si, že to je nedemokratický prežitok z nedemokratických čias. Vykanie nie je úcta a rešpekt, je to zbraň. Nie je pre mňa žiadnym problémom vážiť si ľudí, ktorým tykám a vykanie nijako nepomáha získať, či udržať si rešpekt. Všetci sme v živote museli vykať množstvu ľudí, ktorých sme si nevážili, dokonca aj takým, ktorí nám tykali. Či už kvôli veku, postaveniu, alebo ich vlastnej drzosti. Vykaním sa ľudia rozdeľujú na úctyhodných / neúctyhodných a to nie podľa faktej zaslúhy, ale podľa zažitých noriem.

Už v detstve som mala problémy rozhodnúť sa, od akého veku mám „dospelákom“ vykať – od 15?, od 20? a potom samozrejme – ako zistiť, kto má koľko rokov, nie vždy to je jednoduché. Keď som mala 15-20 a dokonca niekedy aj dnes, v 27 zažívam tykanie zo strany dospelých cudzích ľudí. Som ešte vcelku mladá a navyše nízka a nevedia (alebo sa neobťažujú) odhadnúť môj vek. Musím sa priznať, že ma to uráža.

Navyše - ľudia neznámym vykejú, ak sú im sympatickí alebo ak od nich niečo chcú a tykajú, ak im je niekto nesympatický, alebo od nich nebudaj niečo chce (kto napr. vyká žobrákom?) Vykanie sa teda zneužíva. Keby existovali rozumné a VEĽMI jasné pravidlá, mohlo by to snáď fungovať, ale to je nerealizovateľné. Preto by sme si mali tykať!

Keď som posledné roky na dovolenke na Slovensku, alebo samozrejme tiež v Čechách, mám s vykaním veľké problémy. Ťažko mi lezie cez ústa a pomaly mi dochádza, že sa hovorí o mne, keď je sloveso v množnom čísle. Keď niekomu musím vykať, mám pocit, že to na mne vidno.... že to nie naozaj, že je to len hra.... divadlo. (Máte aj vy ten pocit?)

Kamarátka na Slovensku ma uistuje, že si určite nikto nič nevšimol, že by ale naopak určite neprehliadli, keby som im tykala. Zvláštne. Zároveň dôverne známe a tak nekonečne cudzie.

Tykanie navyše ľudí zblízuje a odstraňuje bariéry. Tykanie umožňuje uvoľnený a blízky kontakt medzi ľuďmi, ktorých by inak oddeľoval chlad vykania: rôzne generácie, spoločenské vrstvy a pod. Tykanie teda nielen zrovnoceňuje, ale tiež rozširuje horizonty.

PS. Má niekto chuť spustiť takúto reformu na Slovensku / v Čechách? Ozvite sa na: zuzana@forshaga.net

Zuzana Biacovská Olsson

Kyrkekvarn - Stretnutie s krajskou organizáciou vo Švédsku

Začiatkom mája sa nám naskytla možnosť zúčastniť sa víkendového stretnutia švédsko-česko-slovenských krajanov v idylickom prostredí Kyrkekvarn neďaleko mesta Jönköping. Boli sme sa pozrieť ako funguje susedská krajská komunita. Stretnutie usporiadal Švédsko-česko-slovenský spolok (Svensk-tjeckisk-slovakisk föreningen). Českí účastníci boli vo väčšine, ale neboli sme tam jediní Slováci. Okrem toho rady Slovákov jeden večer rozšírili svojou návštevou predstavitelia Veľvyslanectva SR vo Švédsku pod vedením veľvyslankyne p. Chmelovej.

Na programe troch dní boli semináre a prednášky o krajských aktivitách, ale i zaujímavé projekty reprezentantov mladšej generácie v ďalekých krajinách. Z Českej republiky prišla Marina Hužvárová z časopisu Dialóg, výtvarníčka Míla Drunecká z Göteborgu nám porozprávala o akvareloch a keramike, zároveň bola predajná výstavka jej diel.

p. Chmelová, p. Vykopalová a p. Chatardová

Jeden večer bol venovaný oficiálnym informáciám z oboch veľvyslanectiev. Veľvyslankyňa p. Marie Chatardová z českej ambasády a veľvyslankyňa p. Chmelová z ambasády slovenskej nás informovali o politických situáciách v respektívnych krajinách s dôrazom na vzťahy k EÚ a predovšetkým procesu ratifikácie Ústavy EÚ. V debata sa pracovníci zastupiteľstiev venovali rozličným otázkam, ktoré krajanov zaujímali, od cestovných dokladov, cez otázky štátneho občianstva, zdravotného poistenia i penzijných vzťahov. Večer sme sa, ako každý deň, stretli pri gitare a táboráku.

Živé debaty a zábava pokračovali do skorých ranných hodín v spoločenskej miestnosti.

Bola fantastická atmosféra a tešíme sa na stretnutie ďalší rok.

Vlado Branko

Slovenská televízia a portrét krajskej komunity

Skutočne na poslednú chvíľu, ale úspešne sme koncom apríla usporiadali stretnutie spolku v súvislosti s natáčaním portrétu krajskej komunity v Nórsku Slovenskou televíziou.

O možnosti stretnutia a rozhovoru s členmi krajskej komunity v Nórsku sme si so Zuzanou Kostelníkovou, redaktorkou Slovenskej televízie z Košíc, vymieňali maily už dlhšie, ale vo štvrtok prišla správa: Prídem v nedeľu a rada by som stretla čo najviac ľudí. Rozoslali sme SMS-ku, dúfajúc v pekné počasie, ktoré by do Frognersester reštaurácie na Holmenkollene vytiahlo čo najviac ľudí.

Ale najprv sme sa venovali Oslu. Počasie nám prialo a spolu s Veronikou sme Zuzanu zobrali na okruh lodičkou po Oslofjorde. Veď Oslo je najkrajšie z mora, obklopené zo všetkých strán zelenými kopcami. Ďalší pohľad sme ponúkli z 33-tieho poschodia Plaza hotelu a potom sme sa prešli slnečným centrom k podzemke pri Národnom divadle.

Na Frognersesteri sme sa stretli po druhej. Každé miesto na terase reštaurácie bolo obsadené, ale vo vnútri sme si našli vlastnú sieň. Zišlo sa nás tam veru do tridsiatky krajanov, aj viacero nových tvárí. Ľudia sa príjemne bavili, Zuzana robila intervju medzi nami i obďaleč si brala ľudí na

rozhovor. Rozchádzali sme sa pred piatou. Ďalšie stretnutie bolo vo Frogner parku, kde sa obeťou objektívu stal Ivan Čičmanec. Večer sme skončili už za tmy na Aker Brygge v pizzerii.

Pred objektívom kamery sa vystriedal kaleidoskop krajanov od tých najnovších až po najdávnejších, študentov, detí i nórske partnerov.

Portrét bude Slovenská televízia vysielat' asi o mesiac a termín sa včas dozvieme a oznámime krajanom SMS-kou, aby sa príbuzní a priatelia na Slovensku mohli na nás pozrieť.

ROZBÚRANÉ OSLO

Kamarátka zo Slovenska bola minulé leto nepríjemne prekvapená rozbúraným centrom Oslo, keď sem prešla ďalekú cestu. (Chvalabohu, Oslo bol len malý zlomok ich dovolenkového plánu.) Čudovala sa, že sa také niečo robí uprostred turistickej sezóny..

Viac-menej celú jeseň a zimu nás mnohých udivovalo ticho na stavbe. Človek sa musel na jedno miesto vrátiť viacero dní v rôznych denných hodinách, aby sa mu pošťastilo vidieť robotníkov pracujúcich na tomto veľkom projekte. To však nezabránilo tomu, aby kráľ s kráľovnou neboli postupom prác nadšení a zodpovedných dokonca pozvali na zámok, aby ich osobne pochválili a poďakovali sa im... Nevieť-nevieť či je to tým, že oni sami sú Nóri a naozaj si takto predstavujú dobrú prácu, alebo či nebudaj práve naopak: že priebeh prác išiel mizerne, ale verili, že práve pochvala zdvihne pocit zodpovednosti a pracovnú morálku (to sa dočítate v ktorejkoľvek knižke o výchove detí).

Každopádne, veľa sa nezmenilo a v strede marca sa v médiách objavili informácie o zlom plánovaní a následnom oneskorení dokončenia celého projektu o 5 mesiacov!!! 5 mesiacov mnohých zarazilo, ale kto z nás, pohybujúcich sa z času na čas v centre Oslo, kedy veril, že dokážu byť hotoví včas? A tým nemám na mysli predsudky, myslím len na závery, ktoré sme si mohli vyvodit' po tom, ako sme videli vývoj v prvom polroku prác. Ale v konečnom dôsledku sa škodoradostne teším predstave, ako bude Oslo oslavovať 100-ročné výročie osamostatnenia od Švédska: "Aha, kam sme sa za tých 100 rokov dopracovali!". Naozaj veľmi reprezentatívna ukážka...

Zuzana Biacovská Olsson

Z radostí dávame priestor našim českým priateľom. Nasledujúci portrét začiatkov českej dievčiny v Nórsku sme prevzali z časopisu spolku Tsjekkisk-norsk Forum. Úsmevné príhody, nedorozumenia i dorozumenia v cudzom svete sú nám známe a blízke.

red.

A je to tady! Dramata ze života osobního. Řazeno chronologicky:

Kino v Oslo, film - dokument SuperSize Me, o chlapíkovi, který se rozhodl prokázat špatný vliv fast food průmyslu na lidské zdraví tím, že se po dobu 30 dní stravoval pouze u Mekáče. Nebudu se rozepisovat, velice zajímavé, doporučuji.

Začínám trénovat v Elixii, zatím jen jako klientka, ne lektorka. Problém je, že jsem začala čtyřikrát týdně, což se v kombinaci s novým zaměstnáním ukázalo jako šílenství. Celá já.

Riverdance v Oslo Spektrum, nakonec s námi šla i Lena (pro nezavěčené: sklep si pronajímá Černoch, druhé patro dvě Rusky, velice zajímavé životní příběhy - až někdy jindy, Lena je jedna z těch dvou Rusek, ne ten Černoch). Před představením jsme vyjeli (výtahem) do 35. patra (nad námi byl už jen bazén) hotelu Radisson SAS (nejvyšší budova v Oslo), prosklená kavárna, výhled na celé Oslo, úžasné, dali jsme si drink a spěchali dolů. Riverdance byl dokonalý. Show poprvé představena v 1994, hlavní představitel Michael Fletley je hlavním choreografem této nové verze, spousta tanečnicků irského stepu plus další z Ruska, stepaři z USA, úžasné, dokonalé. Tormod nakonec prohlásil, že byli "ganske flinke", což přeloženo z norštiny znamená "docela šikovni/chytří", což přeloženo z jeho způsobu oceňování znamená, že byli opravdu úúúžasní.

Sobota - moje narozeniny. Ach. Z nás dvou jsem já ten typ, co si rád poleží v posteli v sobotní či nedělní či jakékoliv jiné dopoledne. Takže mě nepřekvapilo, že Tormod vstal a řekl, ať ještě spím. V devět hodin mě upozornil, že bych se měla probudit. Pak se objevil ve dveřích, v rukou ták s tou nejbáječnější snídaní, kterou jsem kdy dostala. V neděli jsme šli do místní vyhlášené indonéské restaurace, kde mají tu nejnejúžasnější rýži. Tedy měli jsme jehněčí tikka masala, ale já bych si stejně mohla dát jenom tu rýži. A dárek? Dostala jsem boty. Tedy BOTY. Moje první Gaborky. Ty, o kterých jsem do teď jen četla v tom časopise, co říká, že život začíná ve třiceti. (Aby bylo jasno, narozeniny jsem slavila TEPRVE dvacáté sedmé!!!) Vybrala jsem si je sama – jsou světlé, sportovní elegance, typ co teď frčí, ale hlavně konečně boty, které netlačí. Přisahám! Ani jeden puchýř. No, a pak jsem to ráno dostala ještě something little extra, ale o tom teď vážně nemůžu psát.

Tormod má odjet do Švýcarska na šest dní, ráno jedeme spolu z domu, já do práce a on na letiště, odpoledne přijdu domů a on mě vítá. Nechápu, co se stalo. Odlet se konal dříve, než si Tormod myslel. Ach jo. Když jsem ho viděla, jak se mě ptá, jestli je hloupej, nadechla jsem se a: "Za prvé, nejsi. Za druhé, nebudu Ti říkat, že jsi měl atd., protože to teď ničemu nepomůže. Za třetí, mrzí mě to, protože potřebuješ vypadnout na chvíli odsud, než znovu nastoupíš do práce. A ještě jedna věc, je to sice pár peněz, ale na druhou stranu jsou to jen peníze a já věřím, že věci se dějí z důvodu, třeba by se něco stalo." Pak jsem si uvědomila, jak jsem sama sebe překvapila. Věřte mi, já se

znám. Normálně bych šlela: "Proč sis nepřekontroloval čas, takovejch peněz..." Hysterka. A k čemu by to bylo? Večer jsme si pronajali DVD Lepší pozdě než později s Jack Nicholson a Diane Keaton. Jestli jste to ještě neviděli, VELKÁ chyba.

Následující den ráno Tormod odjel s rodiči domů. Ve čtvrtek jsem mu volala. To byl ten den, co jsem přišla domů totálně vyčerpaná. Slzy mi tekly proudem. Všechno je tak jiné. Kdyby byl Tormod ve Švýcarsku – komu bych volala?

Zamlouvám si letenku do ČECH. Takže 16. až 23. října budu u vás, i moje nové "gaborky" - jsme teď nerozlučná dvojka. HURÁ! Moc se na Vás těším.

V sobotu ráno vyzvedávám Tormoda. Víkend je ve znamení relaxace, protože já to opravdu potřebuju. V neděli jsme šli na farmu kousek od nás, kde každoročně nabízejí samosběr sladké kukuřice, tak jsme si pár klasů nasbírali do mrazáku.

Ve středu jedu do Oslo, do nemocnice naprosto šílených rozměrů. Když se na informacích ptám, jak se dostanu do budovy K, pán mi odpoví, že je to téměř nemožné. Našla jsem to v pohodě. Pán buď přeháněl, nebo to s mým smyslem pro orientaci není zas až tak děsné. Nebo koketoval, a pak je to děsné s jeho smyslem pro orientaci. Byla jsem tam kvůli snímku plic, kvůli TBC. Ne, že bych měla nějaké podezření, ale protože jsem z oblasti, kde je výskyt TBC vyšší než v Norsku, musím se podrobit jistému vyšetření. To bylo jedno z několika vysvětlení, která mi byla poskytnuta. Získala jsem zkušenost, že tady získáte na jednu otázku tolik odpovědí kolika lidem onu otázku položíte. Občas mám pocit, že dokud nepřijdete a neřeknete velice přesně, že chcete to a to a že víte, že to tak opravdu má být (je dobré dodat, že máte za dveřmi právníka a že ten chce mluvit pouze z nadřazeným), ničeňo nedosáhnete.

Tormodovi kupuju fleecovou bundu Patagonia k narozeninám. Anastazia se nekoná, tedy koná, ale nejdeme. Firma Patagonia vyrábí všelijaké možné sportovní oblečení prvotřídní kvality. Před asi čtyřmi lety objevil Tormod fleecovou bundu a kalhoty. Tenkrát ji na sebe oblékl a už ji nesundal. Nosí ji všude a za každého počasí. Jedním z předností toho speciálního materiálu je, že rychle schne. Takže si někdy troufale dovolím ji večer rychle strčit do pračky, protože vím, že ráno ji bude mít pán "bez Patagonia bundy ani ránu" k dispozici. Další bundu hledal už asi dva roky, problémem vždycky byla velikost. V Bekkestua, to je tam, kde pracuju, jsem minulý týden spatřila obchod a na dveřích Patagonia authorized dealer. To je ono! Takže jsme tam zašli, nakoupili a sdělili "I'll be back". Kdybyste tedy někdo potřeboval prvotřídní fleecové cokoliv, řekněte si.

Šla jsem na hodinu Latino v Elixii. Trochu chacha, lambada, salsa ... SALSAAA!!! Instruktor je z Cuby, to je fantastický.

V pátek jsme byli pozváni na narozeninové posezení v indické restauraci Taj Mahal v Oslo – příjemné prostředí, výborné jídlo, asi deset lidí. Najednou mi Tormod povídá, že ten, co sedí naproti mně, zná Šebrleho. No, to bylo něco pro mě!!! Tak se podržte, byla jsem na večeři s norským Šebou, seděl naproti mně (ten náš je přeci jenom o trochu hezčí) a VEDLE mě seděla jeho těhotná manželka, dva týdny před termínem. Mohlo se to stát ten večer! To je skoro jako z Blesku, že jo. Zapomněla jsem foťák ale ztropit faux paux to ne. Vypytávala jsem se na Šebrleho a

Dvořáka a ten norský Šebrle povídá, že když se potkali na mistrovství před třemi lety, tak neuměl ten náš skoro nic anglicky. A já se najednou slyším: "No jo, oni ti sportovci jsou občas docela nevzdělaní." Teda spíš jsem řekla hloupí, ale hned jsem to chtěla vysvětlit, že nemají pochopitelně čas na studium, když trénují tolik hodin denně, a že já zas nebruslím jako Jágr a neházím jako Železný. Jak jsem ta slova vypustila z úst, jeho manželka mi poklepala na rameno a povídá: "Opatrně, děvče." Došlo mi, že sportovci tvořili asi 90 procent těch, co na mě teď koukali a předstírali, že se upřímně řehtají. Nevím, zda to bylo za trest, ale v Taj Mahalu mi taky vypadl zub. Takže jsem se pak celý víkend rozhodovala mezi víkendovou letenkou domů, kde bych si nechala zub spravit, a návštěvou některého z místních zubařů. Samozřejmě jsem nejdříve musela hysterčit, abych pak uznala, že situace není zas tak horká, jak jsem si myslela. Moje levá dolní šestka mi už dost dlouhou dobu dává najevo, že něco není v pořádku, a kupodivu většinou za hranicemi naší republiky. Pro mě to byla ale zkušenost, další krok k uvědomění si, že teď jsem doma tady. Že nemůžu s každou bolístkou chytat první letadlo do Čech. Problém je, že se asi ještě nějakou dobu budu potýkat s tím, že cena letenky do Prahy a zpět je znatelně nižší než návštěva zubaře v Norsku.

V pondělí odpoledne se ve škole konal Parent orientation evening. Takové setkání rodičů nových ale "starých" žáků s pedagogickým sborem. Promluvil ředitel, promluvila ředitelka, představili všechny kantory, dali si společně kávu a sušenky, rodiče se poptali na studenty a bylo. Já jsem se dověděla něco o historii školy - založena 1963, nejstarší mezinárodní škola v Norsku, původně britská a americká pro děti zaměstnanců NATO.

Ve středu mě čekalo první setkání v hospůdce Asylet v Oslo ve čtvrti Gronland, kde se každou druhou středu v měsíci scházejí Češi na pivo. Účast prý byla rekordní. Seděli jsme asi tři hodky a probírali vše možné. Velkou část tvořili emigranti, někteří jsou tu už 40 let či ještě déle. Jejich příběhy byly velice zajímavé. Přišel dokonce pan velvyslanec, jehož dceru znám ze školy. Na stole byly dvě vlaječky - EU a ČR. Pár přítomných se shodlo na tom, že pro ně platí už ta modrá, žádná hranice, ale "Norsko z nich udělalo tohle" ukazující na naši českou.

No a pak už zbývá jen včerejší večer - nový Spielbergův film Terminal s Tom Hanks a Catherine Zeta Jones. Je to jeden z těch lepších filmů, které jsem kdy viděla. Tom Hanks je naprosto dokonalý. Okamžitě běžte do kina. Neváhejte. V zemi Toma Hankse dojde k převratu během jeho letu do Ameriky, takže jeho pas najednou neplatí, najednou není občan žádné země, což nedovolí americkým úředníkům ho vypustit do své ani jiné země. Takže Hanks z východní Evropy se rozhodne bydlet na letišti. Víc neprozradím.

Jo a ještě něco - zítra jsme pozváni na večeři k Abdulovi, jeden Iránc, který bydlel tady ve starém domečku před čtyřmi lety. Koupili nový byt, ale hlavně se jim narodila 2. srpna holčička. Za chvíli jdeme koupit něco pro ni. Včera jsem koukala na ty věcičky. Mají krásné věci pro chlapečky, ale ty pro holčičky... ACH! Těším se na holčičku a na večeři. Abyste rozuměli - oni pochopitelně jedí na zemi, což je zážitek sám o sobě, a ještě navíc vždycky mají něco naprosto úúúžasného a vynikajícího a zajímavého a nového a pro nás neobvyklého. A víte jaký je můj vztah k vaření!

Tak jo. Tentokrát to asi nebylo až tak zábavné, ale doufám, že aspoň trochu zajímavé. Snad vás pobaví toto: Skládala jsem prádlo a v koši zbyly ponožky. Poprosila jsem Tormoda, aby je složil. Řekl, že jasně, pak se podíval na koš a řekl: "Já vidím ale i Tvoje ponožky!" Jenom jsem se zasmála. Takové momenty máme docela často a zatím nás to baví. Tormod rád provokuje, pak mi řekne, že ho rozmazluju a že je to nebezpečné. Ba ne, myslím, že mi dost pomáhá. A jestli ho rozmazluju? On mě taky.

Všem těm "Ty se stěhuješ do Norska? Vždyť je tam děsná zima!" oznamuji, že jsem se v NORSKU 10. ZÁŘÍ opalovala.

Tormodovy rodiče jedou na první oficiální návštěvu k mým rodičům. Tak se, prosím, chovejte slušně a mluvte o mně jen v dobrém.

Mějte se vsichni moc hezky.

Olga (Olinka pro doma)

P.S. Ve středu jsem lezla ze sprchy a říkám si kolik týdnů a pojedu ... zarazím se - co blbneš, co počítáš? Od té doby, co jsem skončila školu, tak jsem počítala, za jak dlouho pojedu do Irska, za jak dlouho domů na Vánoce, za jak dlouho přijede Tormod, za jak dlouho pojedu za ním, za jak dlouho pojedu z Irska, za jak dlouho přijede Tormod, za jak dlouho pojedu za ním, za jak dlouho pojedu zase za ním, za jak dlouho pojedu domů na Vánoce, za jak dlouho se budu vracet. Pak jsem začla pracovat na gymplu a opět jsem počítala - za jak dlouho budou podzimní prázdniny, zimní, jarní, velikonoční, letní, abych mohla jet za ním. Pak jsem zažádala o povolení a pokračovala v počítání - za jak dlouho odpoví na tento dopis, za jak dlouho na další a další a další, za jak dlouho pojedeme na Kubu, za jak dlouho přijede na Vánoce, za jak dlouho se sejdeme v Itálii, za jak dlouho mi už KONEČNĚ dovolí jet do Norska, za jak dlouho mi dovoli jet za ním????? Počítala jsem čas čtyři roky a asi jsem si nato zvykla. Loučení na letišti a nádražích jsem přestala počítat asi po dvou letech, došlo mi, že na ta si nezvyknu nikdy. Čas jsem počítat nepřestala. Během toho čekání jsem si jednou napsala do deníčku: "Slyšela jsem, jak plyne čas." Tenkrát jsem myslela, že zešílím. Teď jsem tady, lezu z vany a počítám. Nevím, jestli to bylo naposledy, ale učím se nepočítat. A je to fantastický. Užívám si pondělí a úterý a středu a ... a víkend. Zvlášť ten ze dvou víkendových dnů, kdy Tormod chystá snidani.

V miniBudzogáni občas uverejňujeme výzvu potenciálnym prispievateľom do tohto spravodajcu slovenskej komunity v Nórsku. miniBudzogán je tu pre nás a mal by odzrkadľovať všetky pohľady a názory.

Sú medzi nami ľudia, ktorí práve prišli do Nórska, starousedľáci, ľudia ktorí žijú v iných komunitách, než my tu v Oslo. Vieme, že máme veľmi rozličné názory, to je zjavné z osobných stretnutí, alebo telefonických rozhovorov, prispajte svojou troškou, napíšte a prezentujte sa, alebo svoje názory na stránkach miniBudzogáňa.

OKIENKA DO ŠKANDINÁVIE

V minulom vydaní miniBudzogáňa sme uverejnili úryvok z knižky "Okienka do Škandinávie". Je to reportáž dvoch novinárov denníka Smena zo zájazdu Lúcnice po Škandinávii v roku 1956. Knižka vyšla v roku 1958.

Z knižky veje vietor komunizmu, ČSM, triedneho i ideologického boja. Pobavil som sa, ale má aj svoju poéziu, pôvab.

Popoludnie neočakávane poučné

Pán Jörgensen zapôsobil hneď na prvý pohľad dojomom seriózneho, sympatickeho človeka stredných rokov. Prešedivé, starostlivo upravené vlasy, snehobiela košeľa s tvrdým golierom, elegantný, bledosivý oblek, presne tak, ako káže móda – zapnutý na dva vrchné gombíky, s bielou hodvábnou vreckovkou v hornom vrecku.

Pán Jörgensen prejavil veľký záujem o program Lúcnice. Z vďačnosti – v cudzine je človek za takýto záujem vďačný trojnásobne – venoval som mu ilustrovanú brožúrku o súbore v štyroch svetových rečiach a malý modranský krčiaztek.

Pán Jörgensen, tak ako to už býva, prejavil úprimnú snahu sa mi revanšovať. Ako?

- Ach áno, vy ste novinár, chceli by ste vidieť zaujímavosti a pamätihodnosti mesta Århus. Na mnohé veci je hrdé nielen mesto, ale celé Dánsko. Zajtra sa uvoľním, môžem sa vám celé popoludnie venovať – ponúkol sa mo perfektnou nemčinou.

- Ďakujem, pán Jörgensen, som veľmi rád. Času je ozaj málo, dobre mi padne, keď ma tunajší človek povodí a povysvetľuje...

Nový bledomodrý Taunus v zábehu zabrzdil pred hotelom presne na minútu. Škandinávci sú ako hodinky. Vždy presní. Prísť neskoro, nedodržať slovo, znamená tu spoločensky sa deklasovať. Nepochybujem, že môj nový spoločník i bez auta bol by presne čakal. Ale peši chodiť nebolo tentoraz nutné. Veď pre zástupcu importnej firmy, akým má byť pán za volantom, iste nie je problém kúpiť Forda...

- Čo importujete, pán Jörgensen?

- ...Všeličo... chcete vidieť najmodernejšiu dánsku univerzitu?

Pravdaže som chcel.

- Aj novú obytnú štvrť?

- Áno.

- A potom radnicu...

- Ste ozaj veľmi, veľmi láskavý.

Nová obytná štvrť bola veľmi pekná. Tak ako vôbec architektúra a bytová kultúra Severanov, aj táto štvrť bola moderná. Línie a architektonické tvary stavieb, okrášlených pestrými, živými, sýtymi, nikdy však nie krikľavými farbami, dávajú domom i okliu veselý, optimistický charakter, vyvolávajú v človeku dobrú náladu a pohodu. Architektúra je tu, zdá sa, maximálne prispôbená okoliu, terénu, prírode. Kontrasty s exteriérom miznú do pozadia. Okrem toho línie či už obytných domov, činziakov, rodinných domčekov a víl, alebo verejných budov, postavených v posledných rokoch, sú v harmonickom súlade s vnútornou architektúrou, zariadením, nábytkom, celým riešením bytov. Všetky byty – i keď je, pravda, rozdiel medzi bytom robotníka a

prepychovou vilou boháča – majú však charakteristickú črtu: pohodlie, jednoduchosť, účelnosť a vkus. Azda nad tým všetkým panuje jednoduchosť. Jednoduchosť je doplnená najrozličnejšími praktickými a zasa jednoduchými pomôckami a vymoženosťami, ktoré uľahčujú a spríjemňujú život gazdinke v kuchyni i mimo nej – od drahých robotov po najlacnejšie čističe okien. Väčšinou všetky denné potreby vyrábajú sa z umelých hmôt a všade panujúceho nylonu. Vkusné, vynaliezavé a lacné využitie moderných plastických hmôt je tu naozaj prikladné. Od tienidla na lampu po prestieradlo a lyžičky, poháre, nádoby všade dominujú praktické, hygienické, lacné umelé hmoty.

Môj sprievodca sa na mňa cestou k radnici spoza volanta spýtavo, trochu vyzývavo pozrel.

Ano, pekná moderná štvrť. Ibaže privysoké nájomné. Skoro tretina priemerného mesačného platu.

Za chvíľu sme absolvovali 325 schodov na 66 metrov vysokú vežu modernej funkcionalistickej radnice, ktorej schodištia akoby boli celé zo skla. Na túto radnicu je Århus pyšný. Menej pyšný by bol hádam na rok, v ktorom ju postavil. Na základnom kameni je rok 1941. Rok svetovej katastrofy, rok začiatku konca tých, čo pre pochopiteľné príčiny dočasne prispeli k prosperite "krajín v závetrí".

Európa sa otriasala výbuchmi. Pod bombami hynuli tisíce obetí. Mestá vtedy líhali popolom. Radnice, múzea, divadlá a školy rozsypali sa do rutín. Horela kultúra a popravovali architektov.

V Århus postavili vtedy novú radnicu. Sú na ňu pyšní.

Posledné stupne schodov.

Pohľad z veže predstavil nám toto druhé najväčšie dánske mesto ako na dlani. A naozaj, ako dlaň položená na vodu zdal sa nám odtiaľto výbežok Jutského polostrova. Už v 10. storočí sídlil tu arcibiskup a v 15. storočí dostalo mesto mestské práva. Odvtedy sa zachovalo "Den gamle By" – staré mesto so starými domami, dielňami s pôvodným zariadením. Zaujímavé pri porovnaní s modernými továrňami na textil, stroje, masť a olej alebo lokomotívy, s kotviacimi obrovskými loďami v prístave, ktoré práve zo žeriovou spúšťajú na pôdu prístavu autá turistov.

Moderné univerzitné mesto so zvláštnosťou, až prijednoduchou vonkajšou architektúrou, obložené červenými tehľami, strácalo sa v zeleni parku, stromov a lúk. Švárne dievčiny a chlapci posedávali na lavičkách. Vo svetlých, veľkých, hygienických posluchárňach sedelo nie veľa unudených, azda od popoludňajšieho slnka alebo od prednášky zmalátnených vysokoškolákov. Sedeli a počúvali prednášky z filozofie, práva, prírodných vied a

teológie, učili sa jazykom a histórii, ale čo im vírilo hlavami, nevedno. Azda rozmýšľali, že už majú v nádrži skútra málo benzínu, azda sa tešili na futbalový zápas, azda na balík od rodičov. Ba je možné, že niektorí aj sledovali prednášku.

Na zelenej lavičke v záhrade sa nákazlivo smiali tri roztopašné dievčatá, čítajúc obrázkový časopis. Priamo pod aulou univerzity, známou tým, že má najväčšie okno v Dánsku, kvitli ruže.

Červené, voňavé ruže.

Zastali sme na chvíľu pred nenápadnou pamätnou doskou s opršanou, uschnutou kyticou.

Na pamiatku študentom, ktorí padli v boji za slobodu Dánska v rokoch 1939 – 1945.

Opršaná, uschnutá kytica.

Červené, voňavé ruže.

Je to náhoda?...

Obedovali sme priamo nad morom, v malebnom rozprávkovom prostredí, v prepychovo zariadenej poľovníckej chate Sjette Fredriks Kro, ktorú si roku 1803 postavil Fridrich VI. Útulná reštaurácia.

O politike nebola reč. O Tatrách a o mori, o tom, že pána Jörgensena veľmi zaujíma Československo a že by rád prišiel s manželkou a deťmi na dovolenku do Tatier.

Jedli sme – pretože na jedálnom lístku na severe nesmie chýbať ryba – "fiskeboller", rybacie knedle, potom "ørred" na masle. To posledné nebolo nič iné ako pstruhy. Servírovali nám aj iné špeciality a drahé dobroty.

S úsmevom nás obsluhoval Richard Jensen, ktorému zaiskrili oči pri pohľade na malú bielo-modro-červenú zástavku na klopi kabáta.

- Som v Dánsku najväčším zberateľom známok, nálepiek, zápalkových škatuliek a odznakov – prezradil svoj dlhý titul, keď už bol majiteľom môjho odznaku. - Taký, vraj, ešte nemá.

Pán Jörgensen tomu nevenoval pozornosť.

- Pán hlavný... no nie, ste predsa mojím hosťom, ja som vás pozval na obed... zaokrúhlite to na šesťdesiat... peniaze, milý priateľ, nehrajú u mňa úlohu. Ápropos, nechcete kúpiť rodičom nejaké dary? Len si povedzte, je to ozaj maličkosť pre mňa...

- Ďakujem, máme doma, čo potrebujeme.

Pomaly sa zvečeriavalo. Ford Taunus sa pohol ďalej.

Byt pána Jörgensena bol moderne, štýlovo zariadený. V knižnici mal Fausta a Annu Kareninovou, Maupassanta a Remarquea. Nápadný poriadok. Manželka a deti vraj odcestovali. Zvonil telefón.

- Áno – povedal lakonicky a zložil slúchadlo. Potom doniesol voňavú čiernu kávu a veľký kožený fascikel.

Zapálil si fajku, zmenil výraz, sprísnel. Zmizol zdvorilý úsmev.

Vzápätí sa spýtal, či sa ma môže voľačo spýtať.

To voľačo bola hľba spisov a cyklostylovaný zoznam členov súboru. Niektoré mená boli oháčikované červenou ceruzkou a opatrené otáznikmi.

Až teraz mi začalo svitať, čo importuje pán Jörgensen.

- Mám vplyvných známych, mohol by som vám zariadiť pobyt v Dánsku. Čoskoro by ste, možno, mali takého Forda – začal úvodom.

Čo robí v Československu pán... – odhalil už nepokryte pán Jörgensen svoj "záujem o Československo".

- Ak chcete niečo podrobnejšie vedieť o súbore, obráťte sa na vedúceho súboru.

- Pozrite, nie sme deti. Chceme s vami otvorene rokovať. Pochopte. Je to nielen môj privátny záujem, ale aj moja firma... totiž presnejšie zpravodajská služba... totiž, keď vy, komunisti, robíte špionáž, my musíme robiť kontrašpionáž...

- Chápem vás, pán Jörgensen, Myslím však, že vaša práca neprispieva...

- Neprispieva. Ale veď ja chcem iba vedieť, či sú vo vašom súbore špióni a ktorí sú to. Sú takí, čo netancujú, nespievajú, nevystupujú na javisku. Čo robia?

- Takým som, napríklad, ja, pán Jörgensen. Budem písať o Škandinávii. A všetko napíšem popravde.

- To by nebolo dobre. O všetkom sa nedá písať. Ja vám dávam gentlemanské slovo, že sa o našom stretnutí a rozhovore nik nedozvie. Ušetrim vás neprijemnosťami.

- Prosím vás, zavezte ma do hotela.

- Ešte snáď nejaké dárky nakúpiť... dostať tu pekné veci...

Na chvíľu zazdala sa mi smiešnym.

Áno, máte v Dánsku pekné veci, pán Jörgensen. Dobrých, pracovitých, mierumilovných ľudí a ľudí veľmi priateľských, vkusný tovar... aj o tom budem písať.

Ale žije tam a pôsobí aj pán Jörgensen.

Pred očami sa mi objavili kvitnúce červené ruže pod oknami auly. A suchá kytica na pamätnej doske. Poznali ste už vtedy, moji mŕtvi kolegovia, keď ste umierali, pána Jörgensena?

Uschnú aj tie ešte kvitnúce ruže a či rozkvitne kytka na medenej doske?

Vám, pán Jörgensen, ďakujem za poučné, neočakavane poučné odpoľudnie. Do smrti si ho zapamätám.

Večer sa mi zdalo, že lúčničiari ešte nikdy tak pekne nezaspievali terchovské...

Bicykle – Kodaň alebo Peking?

Ešte jedno malé okienko – klenot:

Videl som aj následky tejto importovanej filozofie.

Mladé, sotva trinásťročné dievčatko provokatívne pristavilo na ulici cudzieho človeka a žiadalo si oheň. Koketným úsmevom skôr vábilo ako ďakovalo.

Videl som, ako dolu v suteréne nacvičovali študenti džezové skladby. Drobné svetlovlásky z povinných školských lavíc ležali dolu bruchom, križom cez cestu, oblokmi hľadeli na študentov a natriasali zadkami. Starší ľudia ich opatrne prekračovali.

V Tivoli predvádzali apačský tanec. Muž v šialenom tempe dixielandu kope ležiacu ženu do tváre a ťahá ju za vlasy po zemi. Žena sa preberie, uchopí prázdnu fľašu od whisky a omráči trýzniteľa.

"Mládeži prístupné" oznamoval plagát neploletým výrastkom.

Ilustračná fotografia i článok prevzatý z internetovej stránky Krajskej redakcie RSI, Slovenský rozhlas v Bratislave.

Najnovšia dominanta Bratislavy

V Bratislave v súčasnosti existujú 4 mosty cez Dunaj, dva diaľničné západný Lafranconi a východný Prístavný a dva mestské mosty Nový a Starý most. V hlavnom meste Slovenska sa každoročne zvyšuje počet automobilov. V súčasnosti prejde po štyroch existujúcich bratislavských mostoch takmer 170 000 vozidiel. Do roku 2030 možno očakávať nárast až na 220 000 vozidiel. Na zabezpečenie plynulej dopravy z jedného brehu Dunaja na druhý je most v predĺžení Košickej ulice teda nevyhnutnosťou. Umiestnenie mosta je výsledkom plánovaného rozvoja mesta a objavoval sa v urbanistických štúdiách už vyše 30 rokov. Výstavba tohto mosta umožní prepojenie mestskej časti Bratislava Petržalka s mestskými časťami Mlynské nivy a Ružinov bez zaťaženia centrálnej mestskej zóny. Toto premostenie odľahčí nielen Starý a Nový most, ale hlavne prevezme časť dopravy z neúnosne zaťaženého Prístavného mosta, cez ktorý prejde v súčasnosti denne 80 000 vozidiel. Tento most vyrieši hlavne preťaženú vnútromestskú dopravu a pomôže aj napojiť hlavné mesto na hraničné priechody do Rakúska a Maďarska. Prvým efektom nového bratislavského mosta po jeho sprístupnení verejnosti bude odľahčenie Prístavného mosta. Mostom Košická by malo prejsť asi 40-tisíc vozidiel denne. Prvé auto cez nový most, zatiaľ s pracovným názvom Košická prejde približne dva mesiace po dokončení, teda asi v máji 2005, keďže sa ešte musí uskutočniť preberacie konanie a urobiť zaťažkávacia skúška. Popri svojom dopravnom význame bude nový bratislavský most aj atraktívnym mestotvorným prvkom. Je skutočne krásny, elegantný a už čoskoro doplní typickú panorámu centra Bratislavy. Jeho spoločenský význam ešte vzrastie po dobudovaní nového centra mesta v zóne Pribinova ulica. Je pravdepodobné, že zvolená lokalizácia mosta aj na petržalskej strane podnieti výstavbu nových administratívnych a hotelovo-rekreačných zariadení s medzinárodnými investíciami.

Most Košická sa stane prítlačivým objektom v našom hlavnom meste. Generálny projektant Dopravoprojekt Bratislava architektonickým riešením mostného objektu, či už riešením oblúka hlavného mostného poľa, riešením závesov, tvarovým riešením pilierov a mostovky, farebnosťou použitých materiálov a po zotmení efektným osvetlením vytvoril dielo, ktoré sa stane novou dominantou mesta. Nový bratislavský piaty most - zatiaľ s pracovným názvom Most Košická má 5 240 ton, celková

dĺžka spolu s estakádami bude 854 metrov, jeho šírka je 32 m a výška 36 m.

Začiatok

Projekt mosta má dlhú históriu a lokalitu premostenia stanovili s minimálnymi zmenami už v roku 1976 s výhľadom výstavby v roku 2000. V januári roku 1998 Bratislavský magistrát rozhodol, že výstavba piateho mosta cez Dunaj sa stane skutočnosťou. Počas nasledujúcich niekoľkých rokov prešiel projekt zložitým vývojom a realizáciu z rôznych príčin stále odďaľovali. Až v roku 2002 v medzinárodnom tendri, v ktorom sa zúčastnilo 13 firiem a konzorcií, zvíťazilo združenie, v ktorom je lídrom Doprastav Bratislava spolu s rakúskou firmou MCE Voest Linz ako zhotoviteľ diela. Investorm stavby je METRO Bratislava.

Operácia sa podarila

Most Košická je jedinečný svojím zhotovením a umiestnením cez Dunaj. Projektanti sa rozhodli most postaviť na brehu a potom ho po Dunaji otočiť o 90 stupňov na pilier. Autormi projektu sú pracovníci Dopravoprojektu Bratislava a Keramoprojektu Žilina. Hlavný projektant mosta je Ing. Miroslav Maťaščik vysvetlil túto netradičnú operáciu:

"V priebehu prvého dňa sa mostná konštrukcia presúvala na už pristavené súlodie, ktoré bolo ukotvené pri ľavom brehu na bratislavskej strane toku. Počas druhého dňa súlodie doplavilo mostnú konštrukciu k pilieru v koryte Dunaja. Počas nasledujúcich dní most uložili na pilier v toku rieky, 40 metrov vzdialený od brehu na petržalskej strane. V nedeľu 19. septembra sa uskutočnila najnáročnejšia operácia samotné otočenie konštrukcie k pilieru 10. Pri otáčaní bol jeden koniec mosta stále na brehu, v strede dráhy kružnice otáčania bolo umiestnené kalotové ložisko. To umožňovalo pohyb konštrukcie, pôdorysné otočenie a tiež výškové pohyby. V ďalších dňoch sa uskutočnila inverzná operácia z prvého dňa, nasúvanie mosta zo súlodia na pilier 10. Aj keď sa zdá operácia jednoduchá pri otáčaní sa previedlo viacerých náročných aktov. Najzaujímavejší bol ten, pri ktorom sa presúvalo teleso s váhou viac ako 5 000 ton z brehu na pevnej podložky na pružné podložie, na súlodie. Táto operácia sa mohla udať len tak, že sa počas nasúvania konštrukcie plavidlá začali ponárať a dráhu sme vyrovnávali vyčerpávaním vody zo súlodi, ktorá tam bola už načerpaná. Tým dochádzalo k spätnému zdvihnutiu súlodia a vyrovnávaniu dráhy. Tento pokles - natočenie - bol presne vypočítaný. Obdobné postupy sme uskutočnili pri pilieri 10 na petržalskej strane, ale s opačným efektom.

Najhúlostivejšiu časť konštrukcie tvorili ložiská. Hladina Dunaja bola v tých dňoch pomocou Vodného diela Gabčíkovo stabilizovaná a zdvihnutá do požadovanej úrovne, tým sa znížila rýchlosť toku. Rýchlosť vetra počas otáčania nesmela presiahnuť 10 metrov za sekundu. Práve vietor a silný prúd Dunaja mohli vážne ohroziť celú unikátnu operáciu otáčania mostnej konštrukcie z jedného brehu Dunaja na druhý a tam ju ukotviť na pilier. Tieto parametre starostlivo strážili odborníci zo Slovenského hydrometeorologického ústavu v Bratislave.

Otáčanie hlavného mostného poľa bratislavského Mosta Košická sa teda uskutočnilo počas víkendových dní 18. a 19. septembra. Špecialisti celú operáciu otáčania úspešne ukončili potom, čo 22. septembra konštrukciu z ľavého brehu presunuli a uložili na riečny pilier pri pravom brehu Dunaja. Následne ju upevnili a súrodie zabezpečujúce presun odstránili z koryta do prístavu. Aj keď táto mimoriadne náročná operácia bola technicky a organizačne veľmi dobre pripravená, nevyhla sa problémom, ktoré bolo treba riešiť počas celej operácie. Napokon sa naplavovanie oblúka v nedeľu večer 26. septembra podarilo zavŕšiť. Obrovský podiel na celej tejto operácii mali pracovníci moravskej spoločnosti Hutní montáže Ostrava, ktorým pomáhali slovenskí špecialisti v nautike.

Podobná operácia sa už síce pred 6 rokmi uskutočnila v španielskej Seville, ale presúvali objekt s rozpätím iba 130 metrov, kým v Bratislave sa otáčal objekt s rozpätím 231 metrov. Ak by sa zhoršilo počasie a na dlhší čas by sa muselo otáčanie napríklad zastaviť, v zálohe bol pripravený havarijný scenár a asi 100-členný tím pracovníkov, vedených firmou Hutní montáže Ostrava, ktorí by operáciu otočenia objektu uskutočnili a zvládli by aj prípadnú rizikovú situáciu.

Mostná konštrukcia je otočená a osadená bezpečne tak, aby sa mohol piaty bratislavský most dokončiť v plnej kvalite. Ťažisko prác sa teraz presunulo na rekonštrukciu Košickej ulice, dokončenie a prepojenie chýbajúcich kusov oceľovej konštrukcie z oboch brehov rieky. Následne na most umiestnia izolácie, vozovky, zábradlia, osvetlenie a celú stavbu natrú. Most by mali dokončiť koncom mája budúceho roku. A Bratislavčania sa už veľmi tešia, nielen preto, že most výrazne odbremení ostatné bratislavské mosty a zrýchli presun z petržalskej časti mesta do jeho centra a naopak, ale aj preto, lebo sa im tento nový veľmi páči a už teraz sú naňho hrdí.

www.slovakia.no

Na stránkach internetu vznikla nová internetová stránka, www.slovakia.no, portál informácií o Slovensku. Nájdete tam informácie pre návštevníkov-turistov, od ponuky cestovných kancelárií zaoberajúcich sa turistikou na Slovensko, cez ubytovanie a ponuku aktivít na Slovensku. Druhá časť informácií sa zaoberá exponovaním Slovenska v Nórsku, jednak stálymi slovenskými úradmi a organizáciami tu, a jednak prehľadom pripravovaných krátkodobých slovensko-nórskych podujatí kultúrneho, politického a obchodného charakteru. Na stránke nájdú záujemci informácie o nórskejších firmách s obchodnými aktivitami smerovanými na Slovensko. Ak máte informácie, ktoré by sa na stránku tematicky mohli hodiť, napíšte e-mail vlado@branko.as, alebo telefón 22 50 49 36

Pre krajanov môže byť zaujímavá tým, že na jednej stránke nájdú všetky letecké spoločnosti, autobusovú linku i lodné trajekty medzi Škandináviou a Kontinentom, ktoré sú aktuálne pre cestujúcich na Slovensko. Klikni na "Reise til Slovakia" a "Fly" a "Bil og buss"

Z Veľvyslanectva SR nám už dávnejšie prišiel nasledujúci text, uverejňujeme ho trochu neskoro, ale medzičasom nevyšiel žiaden iný miniBudzogáň.

Vazeny pan Branko,
Vazeny pan Zima,

dovolujem si Vas informovat, ze DZS MS SR organizuje v termine 11.7 - 30.7.2005 v Banskej Bystrici 9. ročník letneho jazykoveho kurzu slovenskeho jazyka pre krajanov. Pobytové naklady (strava, ubytovanie, exkurzie a stipendium a 500,- SK) hradí usporiadateľ. Cestovné naklady hradí vysielajúca organizácia, resp. účastník sam. Účastník musí byť v NK zdravotne poistený, DZS MS SR nehradí žiadne lícebne naklady.

Informujte, prosím, o uvedenom podujatí členov Vášho krajankeho spolku a v prípade zaujmu - ZÚ SR Oslo disponuje jednou prihlaskou pre účastníka z NK. Termin odoslania prihlasky je 31.5.2005.

S pozdravom,
Z. Chuda,
konzul

České a slovenské filmy na DVD

Slovenské filmy na DVD nosiči pripravuje Slovenský filmový ústav v Bratislave. Mali by tam vyjsť filmy Zlatého fondu slovenskej kinematografie, boli plánované na vianočný trh, ale zatiaľ je k dispozícii iba film "Obrazy starého sveta".

Pripravované tituly: **Jánošík** (1921), **Jánošík I-II** (1962 – 63), **Pacho, hybský zbojník** (1975) a **Zbojník Jurko** (1976). Druhú kolekciu DVD nosičov budú tvoriť slovenské celovečerné rozprávky **Sol' nad zlato** (1982), **Mahuliena, zlatá panna** (1986), **Krvavá pani** (1980), ktoré doplní film režiséra Dušana Hanáka **Ružové sny** (1976).

Internetový zásielkový obchod **www.vltava.cz** poskytuje veľký výber českého filmu a hudby. Výhodou pre našinca je, že obchod zasiela filmy a hudbu aj do zahraničia. V ponuke obchodu nájdete CD-čká, videokazety i DVD-čká. Ponuka je skutočne bohatá, len z pamäti spomeniem, že je tam možno kúpiť i staré výtlačky DiViDi časopisu, kompletne dielo Cimrmanovho divadla, alebo francúzske filmy "Žandár" s Louis de Funés v dabingu Filipovského. Dajú sa tam nájsť aj nové české filmy.

Český mesačník DiViDi, ktorý v každom čísle obsahuje jeden český DVD film stojí 299 CZK, čo je okolo 80 Nkr.

Pripravované tituly:

Což takhle dát si špenát, Kulový blesk, Slaměný klobouk, Svadba jako řemen, Skřivánci na niti, Jáchyme, hoď ho do stroje, Pane, vy jste vdova, Nebeští jezci, Trhák ai.

Niektoré z českých a slovenských DVD platní majú aj titulky v angličtine či nemčine, čo je vítané plus, keďže to umožňuje predstaviť slovenskú a českú kinematografiu nórskejšim priateľom a známym.

Obracajú sa na nás noví krajanovia s aktuálnymi otázkami, spojenými s prisťahovaním, či už dočasným, alebo trvalým, do Nórska. Odpovede na niektoré otázky možno nájsť na internetových stránkach Nórsko-slovenského spolku v "Často kladených otázkach". Ako príklad uvádzame problematiku používania na Slovensku registrovaného vozidla v Nórsku a predpis o výhodnej daňovej úľave pre nových krajanov:

Dňom 1. 1. 2002 zanikla možnosť bezplatného dovozu motorového vozidla do Nórska v súvislosti s prisťahovaním sa do Nórska.

Z vyhlášky o bezplatnom dovoze a používaní vozidla v cudzine registrovaného vozidla v Nórsku:

Dočasný pobyt v Nórsku § 4

Hlavným pravidlom je, že dočasný pobyt nemá prekročiť 1 rok od vstupu do krajiny. Je potrebné doložiť, že pobyt je v rámci periódy nie dlhšej než jeden rok. V tom prípade nie je potrebné žiadať Colný úrad o povolenie k bezplatnému dovozu a prevádzke vozidla.

Na základe žiadosti na regionálny Colný úrad je možné dostať povolenie k prevádzke na ďalší (jeden) rok, teda spolu 2 roky. V takýchto prípadoch je potrebné podať žiadosť o povolenie používania na regionálnom Colnom úrade predtým, než uplynul 1 rok od vstupu do krajiny a zároveň dokumentovať, že celková dĺžka pobytu nepresiahne 2 roky.

Na stránke nájdete podrobný popis postupu pri registrácii vozidla na nórsku ŠPZ-ku, predpisy ohľadne platnosti slovenských vodičských preukazov v Nórsku a iné záležitosti.

www.slovakia.no/nsf/faq.html

Dovoz a prečlenie motorového vozidla do Nórska
Telefonujte veľa na Slovensko?
Slovenský alebo český televízny program
Kde sa dá kúpiť nórsko-slovenský slovník?
Žiadatelia o prácu z nových členských štátov Európskej únie.
Kurzy a vyučovanie nórciny v Oslo?
Ako je to so slovenským vodičským preukazom?
Čo podniknúť pri krátkej návšteve Osla a Nórska?

pokračovanie z prvej strany:

Začiatkom marca sme mali večer Českej hospody v priestoroch U úřvaného kuřátka. Podávali sa špeciality českej kuchyne, pitie tieklo prúdom a sál praskal v švoch ľudmi i zábavou.

Nadalej pozývame do kina i na iné aktivity prostredníctvom SMS-iek. Z posledných filmových predstavení to bola Vera Drake, Sideways. Na tieto podujatia prichádza 2 – 6 ľudí, takže sú tam možnosti, keby ste sa chceli zúčastniť.

V lete sa pripravuje jednak spoločný výlet k moru a v septembri opäť podobné stretnutie, ako bola Česká hospoda.

Výhodná daňová úľava pre nových krajanov

Väčšina čerstvých prisťahovalcov do Nórska o tejto výhodnej daňovej úľave nevie, a pritom platí práve pre nich.

Cudzinec môže dostať výhodný 15% daňový odpis (skattefradrag) z hrubého príjmu (inntektsgrunnlag)

V rámci zjednodušenia daňových predpisov pre cudzincov, ktorí sú dočasne usadení v Nórsku, platí pre túto skupinu výhodný štandardný daňový odpis. Napríklad hrubý príjem (inntektsgrunnlag) 100.000 korún znamená štandardný odpis 15.000 NOK (15%). Daň je 28% a znamená zníženie daní o 4.200 NOK (28% z 15.000). Štandardný odpis z daňového základu sa priznáva cudzincom dočasne bývajúcim v Nórsku kratšie, než 5 rokov.

Dočasný pobyt

Ten, koho sa tento predpis týka, musí daňové priznanie doplniť prehlásením o tom, že je v Nórsku dočasne. Daňový úrad to zvyčajne akceptuje, ak pobyt v Nórsku neprekročil 4 roky. Ak tu však vlastníte dom/byt, alebo ste do Nórska privydatý/prihrozený a zároveň máte v Nórsku stále zamestnanie, môže to byť úradmi vykladané v zmysle permanentného pobytu v Nórsku. Vtedy sa môže stať, že Vám tento štandardný daňový odpis neuznajú. Ak je Vaša situácia v tomto smere neistá, treba skúsiť doložiť, že ste tu dočasne. Pádnyimi dôvodmi je konkrétny plán o odsťahovaní, alebo ak máte len dočasné zamestnanie. Ľudia, ktorí sú tu v rámci dohôd EÚ a majú povolenie, kde je jasne napísané, že povolenie im nevytvára základ na stále usadenie sa v Nórsku, by mali mať na 15% štandardný daňový odpis nárok.

15% štandardný daňový odpis pre cudzincov sa priznáva navyše k minimálnemu daňovému odpisu (minstefradrag), na ktorý má každý platca daní nárok, a ktorý už je započítaný v zjednodušenom predbežnom daňovom výpočte, ktorý ste dostali domov. Nedá sa však kombinovať s niektorými inými daňovými odpismi, ako je napr. daňový odpis pri veľkej vzdialenosti medzi bydliskom a prácou, daňový odpis pri týždennom pendlovaní, daňový odpis rodičom maloletých detí (foreldrefradrag), špeciálny daňový odpis (særfradrag), odpis úrokov pri pôžičke a niektorých iných.

Prehlásenie o dočasnom pobyte a teda o nároku na 15% štandardný daňový odpis pre cudzincov sa jednoducho dá napísať do zjednodušeného predbežného daňového výpočtu, ktorý ste dostali domov, alebo to môžete priložiť na extra háрку.

**Naším čitateľom, členom
i priateľom želáme príjemné
prežitie letnej dovolenky či
prázdnin.**

layout a tlač BRANKO / počet výtlačkov 100

Branko Vladimír, Skogbrynet 39 D, 0283 Oslo, tlf: 22 50 49 36 / 90 99 21 75

Nórsko-slovenský spolok, konto 0532.1619691 Postbanken

elektronická verzia: <http://www.slovakia.no/nsf>

E-mail: nsf@slovakia.no